

כתיבה יוצרת באוניברסיטה

ניסוי חדש באוניברסיטת בן-גוריון

שרה אורטל

עדיין לא חזון אחריית ימים, אבל בהחלט בשורה: מיגדל השן האקדמי מחזיר אל בין כתליו, בגלוי ולאור היום, את 'הבן החורג' המכונה כתיבה יוצרת. זה יקרה בשנה הבאה באוניברסיטת בן-גוריון שבבאר-שבע, במסגרת לימודי התואר השני בחוג לספרות עברית.

כל תלמיד למא. יוכל לבחור בין שני מסלולים, מסביבה ר"ר המוטל בריסוק ראש החוג לספרות עברית, המסלול האחר הוא מחקר, והוא מאפשר המשך ללימודי התואר השלישי. המסלול השני הוא כללי, ללא עבודת גמר, ובו אפשר לשלב גם כתיבה ספרותית. המדור לכתיבה ספרותית מחולק לסיפורת, שירה וביקורת, והתלמיד יתבקש ליצור זיקה בין התמחות הכתיבתית שלו לבין הקורסים האקדמיים שייקח.

מה גרם להחלטה היררכיטית הזאת רוזיקא עכשיו? רק עכשיו אישרו לנו לפתוח תוכנית לימודים למא. אבל כשהגענו את התוכנית למועצה להשכלה גבוהה, לפני שנים רבות, כבר אז היו משולבות בה סדנאות לכתיבה ספרותית.

מה שטוב לאמריקאים טוב גם ליודים? אנתנו לא טוענים שהמצאנו את זה. דברים כאלה פועלים בעולם כבר שנים. במוח אירופה מקובלת השיטה של מכונים לספרות, בהם לומדים שלושים ארבע שנים ומקבלים תעודה אקדמית לכל רבר והמכונים האלה מקבלים אצלנו לבצלאל או לאקדמיה למסיקה. השיטה היא אותה

האוניברסיטאות בשלהן והכתיבה

בשלה, והיותה זה לא בריא

שיטה: ניסיון מעשי ליר תיאורית. בארצות-הברית האוניברסיטאות עצמן מקיימות לימודים כאלה, התפיסה מתאימה לנו ולכן בחרנו בה. יכולנו ללכת בדרך שכולם הולכים.

מה אנחנו שומעת ביקורת ספרות? בהחלט. יש תחושה שהאקדמיה רי מנותקת מהעשייה הספרותית בארץ. מה ושם האוניברסיטאות מקיימות ערכים ספרותיים. האוניברסיטה העברית מקיימת את התוכנית הראויה לציון של 'סופר תושב', אבל בסך הכל האוניברסיטאות בשלהן והכתיבה בשלה. הניתוק הזה הוא, לדעתך, לא בריא.

כמא. אנתנו מקבלים תלמידים רציניים יותר, שרכשו כבר מיומנויות ויש להם דרכי למידה. אנתנו רוצים לשמור על איכות. הכוונה היא שהוראה לא תהיה המונית. גם התנאים שלנו למא. מחמירים יותר.

מה זה יתבטא?

כל תלמיד שירצה ללמוד במדור לכתיבה ספרותית יצטרך לעבור ועדת קבלה. זה, בנוסף לתנאי המעבר הרגילים שהאוניברסיטה דורשת בין מא. למא. אנב, הרבא. לא חייב להיות בספרות. אנתנו מגיחים שאנשים בעלי כישרון ספרותי מצויים לא רק בחוגים לספרות. תשב ועדת הקבלה, שתורכב ממורי החוג, תקבל את החומרים שהתלמידים כתבו ותחליט לפי איכות הכתיבה.

מי ילמד בסדנאות?

עמוס עוז ואהרן אפלפלד שמלמדים אצלנו כבר שנים. יהודה עמיחי ילמד כתיבת שירה. שלושתם הינחו סדנאות כאלה בחו"ל. במחלקה שלנו יש ריכוז גבוה למדי של אנשים כותבים: יצחק בר-מרדכי, אהרן קוממ, מירי צללוז, דבורה ברגמן, אסתר אלכסנדר (אפשר גם להוסיף את המוטל בר יוסף עצמה - ש.א.א.) והם יוכלו לתרום הרבה מגיטונם המעשי.

ומה ייעשה בתחום ביקורת הספרות?

כאן, לצערי, איני יכולה לפרט, כי אין עוד סיכומים סופיים. אנתנו כמגיעים עם כמה אנשים ובקרוז זה ייסגר. זה אמור גם לגבי תרגום.

לא היו התנגדויות לביון החיפש שלכם?

בוודאי שהיו. חוגים אקדמיים העלו קושיות בנוסח: מה פתאום לתת מא. לאנשים שכך הכל כותבים? התשובה היא, שהם לא יעסקו רק בכתיבה. לפחות כמחצית הקורסים שעליהם לקחת הם קורסים אקדמיים.

היו גם התנגדויות מוסיף לאקדמיה?

זה הצד השני של אותו מטבע, ההסתכלות החשדנית כלפי האקדמיה: מה, באקדמיה אפשר ללמוד לסתוב? וכאן אני רוצה לצטט את עמוס עוז, שאמר בזמן הרינונים במחלקה: 'אני לא בטוח שאפשר ללמד אנשים לכתוב, אבל לפחות אני בטוח שאפשר ללמד אנשים למוחק'.

כדי לשמוע מה אומרת האקדמיה הוותיקה והממוסדת, פניתי לפרופסור גרשון שקד מהאוניברסיטה העברית, וביקשתי תגובה כמתנגד פוטנציאלי. והנה הפתעה:

ש'אני אתנגד? למה את חושבת שאני צריך להתנגד? אני אדם ליבראלי ופלוראליסטי, ובוהחלט רואה בחיוב שכל אחד מנגן לפי טעמו. 'אלה ואלה דברי אלוהים חיים'. רוצים סדנאות כתיבה יוצרת בתוך האוניברסיטה למה לא באמריקה עושים את זה כבר הרבה שנים'.

אם זה בליך טוב, מודע לא באוניברסיטה העברית?

אנתנו עושים משהו בתוכנית שלנו. סופר תושב, שבה הסופר מתבקש, בנוסף להרצאות שהוא נותן, גם להנחות אנשים בכתיבה. אבל המיבנה אצלנו שמרני מאוד. אולי הדוד הצעיר של המרצים שלנו כיא גם סדנאות כתיבה. אם בבאר-שבע רוצים לקדם כתיבה יוצרת - שיבורכו, ואם הם חושבים שהם יכולים לעזור לסופרים צעירים - בבקשה, שיעזרו. אני מוכן גם לשלוח להם מברק ברכה, שיגילו סופרים טובים לתורה, למצוות ולמעשים טובים.

שרה אורטל

מכתב לעורך

ספרי על י"ח ברנר, שירכו שירים שכתבו משוררים על יוצר זה, נמצא בהכנה. עד כה נאספו כ-25 שירים על ברנר. כל מי שמירטם שיר על ברנר, או יודע על שיר כזה, מתבקש להביאו לידיעת החתומה מטה, ויבוא על התודה בספרי, במקובל. נעשה מאמץ מיוחד לכלול בו את כל השירים על ברנר, עד כמה שהרבר אפשרי.

אוניברסיטת תל-אביב
החוג לספרות עברית

דיועות אחרונות 35

26/8/93